

Още в увода авторът отбелязва, че част от песните в първо издание са получили неуместни редакционни промени и то, както ги нарича той по “извъннаучни съображения”. В някои от революционните песни са съкратени отделни стихове, едни думи са заменени с други, дори малък брой песни отпадат от сборника. В определена степен допълнителната авторска намеса е факт. От “Валандовската афера” изчезват конкретните исторически отправки. Голяма част от края на песента отпада и е заменена с текст с определена насоченост. Почесто дори отколкото в оригиналния вариант чуваме думите “българин”, “български” с препратки към историческото минало (Самуил). Песента достига онзи си вид в който неизбежно ще бъде харесана от широката публика. Тази последна преработка чуваме в изпълнение на Гуна Иванова (1998), на която дължим възвръщането ѝ към живот.

Реално погледнато подобно развитие има и в по-стари песни. Интересен резултат дава сравнението на “Убийството на Абедин бег”, “Убийството на Исин бег” и “Смъртта на Георги Ацев”. По невероятно интересен начин героят в песента се трансформира. Мелодията на трите песни е еднаква, формалната конструкция също, както и диалогът в края на песента. Вероятно става въпрос за един извънредно интересен механизъм на редукция, при който от трите варианта изкрystalизира един. Съдържанието се изчиства от конкретни детайли, обобщава се и преминава в чисто символична насоченост. Имената на действащите лица от диалога в края на песента се променят, за да видим в последния вариант на ансамбъл “Гоце Делчев” от 1998 година тези на Даме Груев и Гоце Делчев.

И ако това е пример за спояването на различни варианти в един в песенната традиция, в други случаи може да се види една трансформация на структурата на текста. (“Обесването на Турунджов”, “Песен на Дончо Стоянов Тошев”). Веднага трябва да кажем, че съдържанието остава непроменено, текстът обаче е значително съкратен. Отпадат конкретните моменти, като достоверността не страда от това сбиване на изложението до възлови, драматични моменти. Изчезва диалогичната форма. За сметка на това структурата се усъвър-